

Kontrolinstruks

for foder- og hygiejnekontrol
ved primærproduktion af foder og fødevarer

Kolofon

Kontrolinstruks for foder- og hygiejnekontrol ved primærproduktion af foder og fødevarer 2019

Denne vejledning er udarbejdet af Fødearestyrelsen, Foder og Fødevarerikkerhed, i samarbejde med Landbrugsstyrelsen, Enhed for Fysisk Jordbrugskontrol.

Foto: Skyfish (Fotograf: Martin Kierstein)

© Miljø- og Fødevareministeriet

Miljø- og Fødevareministeriet

Fødearestyrelsen

Stationsparken 31-33

2600 Glostrup

72 27 69 00

www.fvst.dk

Landbrugsstyrelsen

Nyropsgade 30

1780 København V

33 95 80 00

www.lbst.dk

ISBN **978-87-7120-004-1**

Indhold

Information vedrørende kontrolinstruksen	5
1. Formål	5
2. Retsgrundlag	6
3. Generelt	7
3.1 Sikkerhed og veterinærforskrifter	7
3.2 Kontrolantal	7
3.3 Udtræksårsager	7
3.4 Tidsfrister for kontrollens gennemførelse	7
3.5 Hvem og hvad er omfattet af kontrol	7
3.5.1 Besætninger og bygninger ejet af andre	8
3.5.2 Hjemmeproduceret foder, hvor ejerskabet er fordelt mellem flere CVR	8
3.5.3 Hestestaldningssteder (rideskoler) og heste	8
3.5.4 Hvis et CVR er ophørt	8
3.6 KO og Anden KO	8
3.7 Opfølgning på fund af dioxin, PCB, tungmetaller m.v. i fødevarer	9
4. Kontrolbesøget	10
4.1 Indledning	10
4.2 Værktøjer	10
4.3 Forberedelse	11
4.4 Under kontrolbesøget – kontrolvejledning	11
4.4.1 Foderhygiejne	11
4.4.2 Fødevarehygiejne (brødkorn, maltbyg m.v.)	12
4.4.3 Frugt og grønt hygiejne	13
4.4.4 Opfølgning på fund af PCB eller dioxin i en fødevarer	13
4.4.5 Særligt for kontrol på besøgslanbrug (f.eks. hjorte og svin)	13
4.4.6 Særligt for kontrol på bedrifter med heste – udelukket fra konsum	14
4.5 Prøvetagning	14
4.5.1 Prøvetagning af foder	14
4.5.2 Indsendelse af prøver	15
4.6 Udfyld KSK	15
4.6.1 Drøftelser	15
4.6.2 Status på KSK skema	15
4.6.3 Indrapporter en overtrædelse	16
4.6.4 Brug af kampagne feltet – kun i tilfælde af særlige kampagner	16
4.6.5 Særligt for Krydsoverensstemmelse	16
4.6.6 Særligt for KSK efter opfølgning på fund af dioxin, PCB m.v.	16
4.7 Opret og udfyld LPR – og dan et særligt "LPR-dokument"	16
4.7.1 Særligt for prøver til opfølgning på dioxin eller PCB	17
4.8 Dan et brev	17
4.9 Hjælp til udvalgte områder	17
4.9.1 Registrering	17
4.9.2 Zinkoxid – hvilke regler gælder?	18
4.9.3 Hvad er det for et produkt? - tilsætningsstof, fodermiddel eller biocid?	20

4.9.4 Brug af tilsætningsstoffer og forblandinger	21
4.9.5 Hvad må tilsættes til dyrenes drikkevand	22
4.9.6 Animalsk protein, fiskemel og madaffald	23
4.9.7 Hvad er lægemidler	23
4.9.8 Håndtering af lægemidler/foderlægemidler	24
4.9.9 Forbudte materialer	24
4.9.10 Sporbarhed - køb og salg	24
4.9.11 Skadedyr – foder og fødevarer	25
4.9.12 Mørnede dæk på ensilage	25
4.9.13 Direkte tørring af korn (røggasanlæg)	26
4.9.14 Salg af hjemmeblandet og indkøbt foder	28
4.9.15 Udenlandsk foder	28
5. Efter kontrolbesøget	29
5.1 Kontrolbesøg uden afvigelser	29
5.2 Kontrolbesøg med afvigelser og høring	29
5.3 Kontrolbesøg med prøver (LPR)	30
6. Tidsregistrering	30
7. Ikrafttræden og ajourføring af instruksen	30
8. Fortegnelse over bilag og interne arbejdsdokumenter	31

Information vedrørende kontrolinstruksen

Denne kontrolinstruks er henvendt til de kontrollører, der udfører fysisk foder- og fødevarerhygiejnekontrol og er gældende for kontrol året 2019. Instruksen kan derfor indeholde internt sprogbrug og henvisninger til interne dataprogrammer, som personer udenfor Landbrugsstyrelsen ikke har adgang til. Hvis der er bilag knyttet til instruksen, vil de normalt også være tilgængelige, men der kan være tilfælde, hvor vi har vurderet, at den kontrollerede har mulighed for omgå kontrollen, hvis de pågældende informationer er offentligt tilgængelige. Af denne grund kan bilag være klassificeret som interne arbejdsdokumenter, som dermed kun er tilgængelige for medarbejdere i Landbrugsstyrelsen og Fødevarestyrelsen.

Selvom nærværende instruks er gældende for 2019, kan der dog i løbet af året forekomme rettelser/ændringer af instruksen. Disse vil blive offentliggjort i form af en revideret kontrolinstruks på Landbrugsstyrelsens hjemmeside samtidig med, at kontrollørerne modtager ændringerne.

1. Formål

Formålet med kontrollen er, at kontrollere om primærproducenter af foder og fødevarer overholder bestemmelserne i foderstoflovgivningen samt i foderhygiejneforordningen og fødevarerhygiejneforordningen. Formålet med instruksen er, at sikre en korrekt og ensartet kontrol af primærproducenter i Danmark i henhold til foderstof- og hygiejnelovgivningen.

2. Retsgrundlag

Kontrollen foregår med udgangspunkt i de herunder nævnte regelsæt samt i denne instruks.

Ret til at udføre kontrollen: Landbrugsstyrelsens ret til at udføre kontrollen fremgår af § 2, stk. 2 i Bekendtgørelse nr. 1273 af 27. november 2017 om Landbrugsstyrelsens opgaver og beføjelser.

Landbrugsstyrelsens kontrollører har adgang til driftsbygninger og driftsarealer uden retskendelse. Dette fremgår af § 3, stk. 1 i foderstofloven.

Foderstofloven, lovbekendtgørelse nr. 1000 af 2. juli 2018.

Foderbekendtgørelsen, bekendtgørelse nr. 935 af 27. juni 2018.

Fødevarerforordningen, Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 178/2002 af 28. januar 2002 om generelle principper og krav i fødevarerlovgevingen, om oprettelse af Den Europæiske Fødevarsikkerhedsautoritet og om procedurer vedrørende fødevarsikkerhed med senere ændringer.

Foderhygiejneforordningen, Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 183/2005 af 12. januar 2005 om krav til foderstofhygiejne med senere ændringer.

Fødevarerhygiejneforordningen, Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 852/2004 af 29. juni 2004 om krav til fødevarerhygiejne med senere ændringer.

Pesticidrestforordningen, Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 396 af 23. februar 2005 om maksimalgrænseværdier for pesticidrester i eller på vegetabiliske og animalske fødevarer og foderstoffer og om ændring af Rådets direktiv 91/414/EØF med senere ændringer.

Markedsføringsforordningen, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 767/2009 af 13. juli 2009 om markedsføring og anvendelse af foder med senere ændringer.

Prøvetagningsforordningen, Kommissionens forordning (EF) nr. 152/2009 af 27. januar 2009 om prøveudtagnings- og analysemetoder til offentlig kontrol af foder med senere ændringer.

Forordning om prøvetagning af fødevarer, Kommissionens forordning (EF) Nr. 401/2006 af 23. februar 2006 om prøveudtagnings- og analysemetoder til offentlig kontrol af indholdet af mykotoksiner i fødevarer med senere ændringer.

Grundbetalingsbekendtgørelsen, bekendtgørelse nr. 1807 af 21. december 2018 om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen m.v.

Bekendtgørelse om krydsoverensstemmelse, bekendtgørelse nr. 1136 af 26. juli 2018.

3. Generelt

Generelle bestemmelser for udførelse af kontrol kan findes i [Den generelle kontrolinstruks](#), som findes på Landbrugsstyrelsens hjemmeside.

3.1 Sikkerhed og veterinærforskrifter

Der må ikke gennemføres kontrolbesøg i besætninger, der er under offentligt tilsyn for visse specielle smitsomme husdyrsygdomme, som f.eks. Newcastle Disease samt Mund- og Klovsyge.

Ved besøg i svinebesætninger skal der tages højde for karantænetider, se www.spf-sus.dk. Vælg fanen "Besøgsrækkefølge" i menuen. Se også: [Den generelle kontrolinstruks](#).

3.2 Kontrolantal

Bedrifter, som skal kontrolleres, er oprettet i VAKS DCK under opgavekode 5131_18, Foder- og hygiejnekontrol på landbrug. For et antal kontrollers vedkommende er der sammenfald med krydsoverensstemmelseskontrol (KO-kontrol) eller pesticidkontrol. Der skal i 2019 kontrolleres 385 bedrifter for foder og hygiejne.

3.3 Udtræksårsager

Når en bedrift udtages til kontrol, findes der en række forskellige udtræksårsager, som angiver hvilken population, bedriften er udtaget fra. Dette kan f.eks. være en udtræksårsag, som indikerer en "sammenfaldskontrol", f.eks. sammenfald med KO-kontrol eller pesticid, eller en udtræksårsag, som indikerer en dyreart, f.eks. svin eller kvæg.

Hvis udtræksårsagen er en dyreart, betyder dette, at bedriften er udtaget på baggrund af denne dyreart. Hele bedriften skal kontrolleres, også eventuelle andre dyrearter. For at få det rette overblik over alle bedriftens dyr – også på forskellige ejendomme, skal den 'Kontrolforberedende rapport – marker, dyr og gødning' bruges (se kap. 4.4 Forberedelse).

Eventuelle "Opfølgende kontrolbesøg" kan blive foretaget hos et antal af de bedrifter, som har haft en overtrædelse tidligere, eller hos bedrifter, som har fået konstateret et problem ved kontrol af de leverede fødevarer, f.eks. cadmium eller PCB i afgrøder eller slagtedyr. I så fald vil kontrolløren blive orienteret om hvilket problem, der var tale om.

3.4 Tidsfrister for kontrollens gennemførelse

Den ordinære hygiejne-/foderkontrol skal foretages hele året. Dog skal kontrol hos avlere af frugt og grønt primært gennemføres i vækstperioden fra maj til september.

Alle kontrolbesøg skal foretages uanmeldt. Vedr. retssikkerhedsloven og uanmeldte besøg henvises der til kapitel 3 i [Den generelle kontrolinstruks](#), som findes på Landbrugsstyrelsens intranet under instrukser.

3.5 Hvem og hvad er omfattet af kontrol

Hele primærproducentens bedrift er omfattet af kontrollen. Det betyder, at foder, bygninger, besætninger m.v., som det udtagne CVR eller CPR nummer har rådighed over, er omfattet af kontrollen. Det gælder også eventuelle dyr (f.eks. heste eller kvier) i pension, hvor landbruger er ansvarlig for foder og fodring. Landbrugers egne besætninger fremgår af den Kontrolforberedende rapport – marker, dyr og gødning.

3.5.1 Besætninger og bygninger ejet af andre

Besætninger, som har anden ejer, er som udgangspunkt ikke omfattet af kontrollen. Det betyder, at der kan være situationer, hvor kontrollen foregår i maskinhus og foderlade, men ikke inde i selve stalden, idet dyrene her er ejet og passet af et andet CVR eller CPR nummer. Dette gælder også, selvom der er personsammenfald mellem ejerkredsen af de forskellige CVR numre.

3.5.2 Hjemmeproduceret foder, hvor ejerskabet er fordelt mellem flere CVR

Landbruger skal, af hensyn til sporbarheden på foderet, vide hvilken virksomhed (CVR nummer), der er ansvarlig for det foder, der måtte være på bedriften. Det skal kunne dokumenteres, hvornår et hjemmeproduceret foder er handlet/overdraget mellem CVR numrene.

Såfremt dette er uklart, og foderet ikke er taget i anvendelse, vil den virksomhed (det CVR), som har produceret foderet, som hovedregel blive vurderet til at være den ansvarlige for det pågældende parti foder. Hvis foderet gives til dyr, er det besætningsejeren, som er ansvarlig for foderet.

3.5.3 Hesteopstaldningssteder (rideskoler) og heste

På hesteopstaldningssteder (rideskoler) er heste i pension som hovedregel omfattet af stedes foderhygiejneregistrering og dermed omfattet af en eventuel kontrol på stedet, med mindre det fremgår af opstaldningskontrakten, at hver enkelt hesteejer er ansvarlig i henhold til foderhygiejneforordningen.

Heste, som er undtaget konsum (hvilket vil fremgå af hestepasset), er ikke omfattet af foderhygiejneforordningen, og dermed ikke omfattet af GMP, HACCP m.v. Foder til disse heste er kun omfattet af øvrig foderlovgivning, f.eks. regler for indhold af tilsætningsstoffer og regler om uønskede og forbudte stoffer.

3.5.4 Hvis et CVR er ophørt

Det fremgår af den Kontrolforberedende rapport – marker, dyr og gødning, hvis et CVR nummer er ophørt. I så fald skal den ordinære foder- og hygiejnekontrol som hovedregel annulleres. Der gælder særlige regler for KO-kontroller.

3.6 KO og Anden KO

Hvis der konstateres overtrædelser af foder- og hygiejneregler, som er omfattet af krydsoverensstemmelse, så skal dette afrapporteres i 5050 skemaet i VAKS. Se selvstændig vejledning for denne kontrolopgave. Dette gælder også, når en KO-overtrædelse konstateres i forbindelse med en anden kontrol.

Der henvises i øvrigt til [instrukser for krydsoverensstemmelse](#).

3.7 Opfølgning på fund af dioxin, PCB, tungmetaller m.v. i fødevarer

Dette punkt er kun relevant i de tilfælde, hvor der skal følges op på en analyse af en fødevarer.

Fødevarestyrelsen foretager hvert år en række biokemiske analyser i slagteprodukter, æg og mælk samt frugt og grønt. Hvis der konstateres en overskridelse af grænseværdien eller en overskridelse af den såkaldte indgrebsværdi for et uønsket stof, skal der følges op.

Det vil oftest dreje sig om overskridelser af indgrebsværdien for dioxin eller PCB i fedt fra et slagtedyr eller i æg. Det skal tilstræbes at finde årsagen bag i samarbejde med landbruger. Ring derfor gerne og aftal kontroltidspunkt med landbruger.

Efter kontrollen skal landbruger have et særligt kvitteringsbrev, der kort forklarer baggrunden for kontrollen. Da det vil dreje sig om meget få kontroller, foreligger der ikke en skabelon og brevet udarbejdes i samarbejde med Fødevarestyrelsen. Vedrørende udfyldelse af kontrolskemaet (KSK), se punkt 4.6.6 Særligt for KSK efter opfølgning på fund af dioxin, PCB m.v.

4. Kontrolbesøget

Dette kapitel retter sig mod det fysiske kontrolbesøg.

4.1 Indledning

Kontrollen tager udgangspunkt i hygiejnereglerne for foder og fødevarer samt i øvrige regler for foder. Kontrollen omfatter kæden fra jord til bord. Kontrollen omfatter hele bedriften, fra dyrkning af foder og vegetabiliske fødevarer til udfodring i krybben og levering af slagtedyr.

Kontrollen gennemføres primært ved at spørge/interviewe landbrugeren om hans måde at af-dække og håndtere risici i sin produktion, samt ved at se de steder, hvor foder og fødevarer opbevares og håndteres - fra dyrkning til udfodring eller salg.

Forud for kontrollen benyttes den "Kontrolforberedende rapport – marker, dyr og gødning" til at danne et overblik over ejendomme, besætninger og afgrøder. Til hjælp for kontrollen, findes eksempler på fokusområder i fokuslisterne for de enkelte kategorier af bedrifter, bilag 1.a -1.g.

4.2 Værktøjer

"Kontrolforberedende rapport – marker, dyr og gødning"

Besætninger, afgrøder og eventuel ophørsdato fremgår af den Kontrolforberedende rapport – marker, dyr og gødning. Det samme gælder de seneste kontroller på bedriften og deres resultat i form af status koden FSO/FJL. Eventuelle heste på bedriften fremgår ikke af rapporten, da heste ikke er i CHR registeret.

Rapporten kan bruges i forbindelse med vurdering af, om man kan undlade at kontrollere i enkelte af landbrugerenes besætninger. Vær opmærksom på, at visse typer af kontroller, som udføres sammen med en foder- og hygiejnekontrol, kan kræve, at alle landbrugers bygninger, besætninger og arealer kontrolleres. Det gælder eksempelvis ved en KO-kontrol.

Fokusliste

Der er udarbejdet en oversigt (Bilag 1) over reglerne med eksempler på forhold, der kan være en overtrædelse. Listen kan bruges som støtteredskab under kontrollen. *LBST tjeklisten eller fokuslisten skal udfyldes og lægges på sagen i WorkZone.*

Fokuslisten Bilag 1 dækker bedrifter med dyr og planter.

LBST Tjekliste

Tjeklisten er en forsimplet udgave af fokuslisten og giver et overblik over kontrolpunkter, som skal kontrolleres under kontrolbesøget.

LBST tjeklisten eller fokuslisten skal udfyldes og lægges på sagen i WorkZone.

Skemaer

Der er både et KSK og en laboratorieprøverekvisition (LPR) tilknyttet kontrolopgaven 5131_19.

Breve

Der er både et høringsbrev og et "OK"-brev til kontrolopgaven. Brevene følger standarden for hele Landbrugsstyrelsen.

Hvis der er konstateret overtrædelser, som er omfattet af krydsoverensstemmelse, skal overtrædelserne behandles i henhold til [instrukser for krydsoverensstemmelse](#).

4.3 Forberedelse

Inden kontrolbesøget skal der laves en "Kontrolforberedende rapport – marker, dyr og gødning".

Benyt knaprapporten "marker, dyr og gødning" i VAKS, når du står på rette KSK. Rapporten skal journaliseres på sagen i WorkZone.

Brug oplysninger om besætninger til beregning af karantænetider på de enkelte bedrifter, så besøgsrækkefølge kan planlægges (se www.spf-sus.dk. Vælg fanen "Besøgsrækkefølge" i menuen).

Rapporten kan bruges i forbindelse med vurdering af, om man kan undlade at kontrollere i enkelte af landbrugerens besætninger. Vær opmærksom på, at visse typer af kontroller, som udføres sammen med en foder- og hygiejnekontrol, kan kræve, at alle landbrugers bygninger, besætninger og arealer kontrolleres. Det gælder eksempelvis ved en KO-kontrol.

4.4 Under kontrolbesøget – kontrolvejledning

Kontrollen gennemføres primært ved at interviewe landbrugeren om hans måde at afdække og håndtere risici i hans produktion, samt ved at se de steder, hvor foder og fødevarer opbevares og håndteres. Kontrollen dækker hele kæden fra dyrkning af afgrøder til fodring af dyr og salg af afgrøden.

4.4.1 Foderhygiejne

Brug fokuslisten Bilag 1, når du går rundt på bedriften.

Eksempler på opklarende spørgsmål (*punkter i kursiv angiver relaterede underliggende refleksioner*):

- Kan du forestille dig nogen steder, hvor der er særlig risiko for, at noget kan gå galt ved din produktion af foder?
- Hvad gør du, når du modtager foder?
- Hvordan opbevarer du sporbarhedsoplysningerne for indkøbt foder (og for eventuelt solgt foder)?
- Blander du selv foder?
- Må jeg se, hvad du supplerer med?
 - *Tilsætningsstoffer/forblanding (HACCP-registrering og skriftlig kvalitetsstyringssystem)*
 - *Fiskemel*
 - *Andet*
- Hvor og hvordan opbevarer du foder?
 - *Beskyttet mod forurening*
 - *Beskyttet mod skadedyr*
 - *I nærheden af eller sammen med farlige stoffer og farligt affald, som f.eks. olie, rottegift, såsæd*
 - *Gamle dæk på ensilage (risiko for løse dæktråde)*

- *Synlige tegn på indhold af forbudte stoffer, f.eks. rester af emballage*
- *Foder med fiskemel m.v.*
- Tørre du korn?
 - Hvilken varmekilde bruger du?
 - Er der tale om direkte forbrænding og tørring med røggasser?
- Hvordan renholder og vedligeholder du fodringsanlæg m.v.?
- Hvor og med hvad fodrer du eventuelle katte?
- Bruger du foderlægemidler med antibiotika?
 - Håndteres dette i foderanlæg eller silo?
- Hvor og hvordan tildeler du foder og eventuelle andre produkter?
- Hvilket foder bruger du til dine "får" (eksempelvis)?
 - *Overvej om der er stoffer eller fodermidler i, som ikke må bruges til denne dyreart*
- Tilsætter du noget til drikkevandet?
- Hvordan bruger du rengøringsmidler?
- Bruger du biocider (fluegift, midler til vanddesinfektion, midler til stalddesinfektion f.eks. Stalosan, musegift m.v.)?
- Hvad gør du for at sikre overholdelse af sprøjtefrist før høst?
 - Hvordan sikre du dig, at der ikke anvendes sprøjtemidler, som ikke må bruges til foder?
- Hvad gør du med resterne og brugt emballage fra f.eks. sprøjtemidler og fluegift?
- Har du selv eller andre udtaget prøver af foder eller mælk (f.eks. for aflatoxin) for at afdække, om foderet er farligt?
 - Hvad gør du med analyseresultaterne? (*De skal opbevares*)
- Hvordan vedligeholder du eventuelt høstudstyr?
- Hvordan uddanner du dine medarbejdere?

Eventuelle overtrædelser af regler om foder, foderhygiejne og registrering rapporteres i VAKS på fanerne "1.5 Foderhygiejne", "1.2 Registrering", "2 Sporbarhed", "3 Tilsætningsstoffer" og/eller "4 Animalsk protein og uønskede stoffer" i KSK.

4.4.2 Fødevarerhygiejne (brødkorn, maltbyg m.v.)

Brug fokuslisten Bilag 1, når du går rundt på bedriften (område 14xx).

Avlere af korn til fødevarer (f.eks. maltbyg eller brødhvede) har ikke separat udtræksårsag. Punktet kan derfor være relevant på alle typer af bedrifter.

Eksempler på spørgsmål:

- Hvad kan gå galt ved din produktion af korn?
- Hvordan ser dit høstudstyr ud?
- Hvad gør du for at sikre overholdelse af sprøjtefrist før høst?
- Hvordan opbevarer du den høstede afgrøde?
- Er afgrøden beskyttet mod skadedyr?
- Hvordan bruger du rengøringsmidler?
- Hvordan håndterer du eventuelle skadedyr?
- Hvad gør du med resterne af brugt emballage fra f.eks. sprøjtemidler og fluegift?
- Har du eller andre udtaget prøver af planter eller andet for at afdække om der er fare for menneskers sundhed?

- Hvad gør du med analyseresultaterne (de skal opbevares, punktet er omfattet af KO)?
- Hvordan opbevarer du sporbarhedsoplysningerne for solgte afgrøder?

Eventuelle overtrædelser rapporteres på fane "1.4 Fødevarehygiejne (brødkorn, maltbyg m.m.)" i KSK.

4.4.3 Frugt og grønt hygiejne

Avlere af frugt og grønt er som hovedregel udtaget med særskilt udtræksårsag, men produktion af frugt og grønt kan også findes på bedrifter med dyr.

Brug særskilt instruks: Kontrolinstruks for hygiejnekontrol ved primærproduktion af frugt og grønt.

Brug bilag 2, Frugt og grønt, fokusliste fødevarehygiejnekontrol.

Eventuelle overtrædelser af regler om fødevarehygiejne rapporteres som hovedregel på fane "1.3 Frugt og grønt hygiejne (GMP)" i KSK.

4.4.4 Opfølgning på fund af PCB eller dioxin i en fødevare

Når der skal følges op m.h.t. fund af PCB eller dioxin i en fødevare, så sker dette i samarbejde med landbrugeren. KSK vil have udtræksårsag "Ekstraordinær".

Brug den separate fokusliste "Fokusliste ved kontrol efter fund af dioxin, PCB eller eventuelt andet uønsket stof i fødevare". Udsendes af FVST, når infomateriale om sagen sendes til LBST.

- Hvad fodres dyrene med f.eks. hjemmedyrket grovfoder, biprodukter fra fødevareproduktionen, mineraler, fiskemel?
- Anvendes der speciel strøelse, rode og beskæftigelsesmateriale, sandbad m.v.?
- Hvor længe er dyrene ude?
- Er udearealerne plantedækket, eller er der bar jord?
- Hvilket vand har dyrene adgang til?
- Er der brændeovn eller halmfyr, fyres der med affaldstræ, koks eller lign.?
- Kan bygningerne indeholde PCB, f.eks. i maling, fugemateriale, cement?
- Er der punktkilde forureninger, f.eks. fra spildolie?
- Er der punktkilder eller andre miljøforureninger, f.eks. kølervæske, transformatorer, kondensatorer (til tænding af lysstofrør)?

Udtag 1-3 prøver af foder til analyse, hvis det er relevant.

- Af grovfoder fra arealer som dyrene gik på (eller går på)
- Af indkøbt grovfoder, som dyrene fik
- Af specielle fodermidler
- Af mineraler, fiskemel

Udtag ikke jordprøver eller vandprøver. Miljøstyrelsen udtager prøver af jord eller vand, hvis det er relevant eller nødvendigt.

4.5.5 Særligt for kontrol på besøgslandbrug (f.eks. hjorte og svin)

Er bedriften et besøgslandbrug, er det vigtigt at være opmærksom på de tiltag, som bedriften har for at forebygge, at dyrene fodres med medbragt foder, madrester eller lign.

Hvis dyrene fodres af gæsterne må dette kun ske med foder fra besøgslandbruget.

Se endvidere afsnit 4.9.6 Animalsk protein, fiskemel og madaffald.

4.4.6 Særligt for kontrol på bedrifter med heste – udelukket fra konsum

Er hesten undtaget konsum gælder foderhygiejneforordningen ikke for foder til denne hest, da den i så fald ikke er et fødevarereproducerende dyr. Det betyder, at reglerne om god fodringspraksis (GMP) ikke gælder, og at reglerne om HACCP-registrering for brug af fodertilsætningsstoffer og forblandinger heller ikke gælder for fodringen af denne hest.

Men alle andre regler for foder gælder, f.eks. regler for indhold af tilsætningsstoffer i foderet eller regler for eventuelt indhold af forbudte eller uønskede stoffer.

Hvis en hest er undtaget konsum, så fremgår dette af hestepasset på de såkaldte "Medicinsider". Hesten kan være udelukket fra konsum af to årsager, enten fordi den er behandlet med visse lægemidler, eller fordi hesteejeren selv ønsker hesten udelukket.

I forbindelse med denne kontrol skal den ansvarlige for hestenes fodring altid kunne redegøre for og om nødvendigt dokumentere, at hestene er udelukket fra konsum. Det kan enten ske ved at fremvise hestepas, men det kan også ske ved at fremvise kopi af opstaldningskontrakter, hvoraf det fremgår, om hesten er udelukket fra konsum.

4.5 Prøvetagning

4.5.1 Prøvetagning af foder

Det er muligt at udtage en eller flere prøver af foder til analyse for indhold af tilsætningsstoffer, pesticider, toksiner eller andre parametre. Der skal udtages 280 prøver fordelt jævnt i hele kontrolperioden og over hele kontrolpopulationen. Prøverne dækker også kontrol med kryds-overensstemmelse, hvor dette er relevant.

Prøverne udtages som hovedregel af eget produceret foder eller eget blandet foder, fordi det er disse typer af foder, som landbrugeren har størst indflydelse på ("tættest på kilden"). Dette ændrer dog ikke ved, at landbrugeren altid er ansvarlig for alt foder på sin ejendom, uanset om det er indkøbt eller ej.

Prøverne udtages om muligt i blandekar/blander eller i færdigvaresilo samt eventuelt i fodervogn. Alternativt kan prøven udtages i krybbe, foderautomat eller på foderbord.

Hvis der på bedriften forefindes foder produceret i og/eller indkøbt fra andre lande, skal der som hovedregel udtages en prøve af dette foder. Foderet formodes at være omfattet af produktionslandets kontrol på foderområdet, men kan være blevet forurennet under transporten.

Til hjælp for valg af relevante prøver og analyser bruges "IAD 1a Skema til prøve- og analyse-udvælgelse".

Til hjælp ved udtagning og neddeling af prøver bruges den generelle prøvetagningsvejledning: "IAD 1b Vejledning i prøvetagning af foder på landbrug".

OBS! Hvis landbruger ønsker en kopiprøve af ensilage, skal den udtages på samme måde som første prøven og udleveres ved kontrollen.

Prøvenumre/labels:

Vær OBS på, at der er 5 ens numre/labels på rullen.

En prøve (1 kg) indsendes til laboratoriet. En prøve (1 kg) efterlades hos landbruger.

Prøvenumrene sættes på enden af prøvebakken, så numrene kan ses, når prøverne står i stabler på en hylde. Prøvebakken der sendes til laboratoriet vedlægges en ekstra ubrugt label. Ved brug af poser til foderprøven, skal den ekstra label lægges ned i kassen sammen med prøven/prøverne. Den ekstra label bruges af laboratoriet.

Hvis de andre numre ikke bruges til andet (f.eks. til at sætte i egen kalender, på et prøvebilag eller et notat fra dagen), så skal de bortkastes for at undgå fejl.

4.5.2 Indsendelse af prøver

Tørre prøver: indsendelse skal ske senest dagen efter, at de er udtaget.

Ensilage prøver: skal sendes senest dagen efter, at de udtaget (aldrig op til en weekend). Hvis dette ikke er muligt, skal de nedfryses og sendes efter max 1 uge.

Vådfoder: skal nedfryses samme dag, som de er udtaget (pga. fare for forgæring), og sendes hurtigst muligt efter frysning (max 1 uge) i velegnet kasse (f.eks. flamingokasse).

4.6 Udfyld KSK

Her under er gennemgået udvalgte punkter i KSK.

4.6.1 Drøftelser

På fanen "Besøgsdata" findes feltet "0.18 - Ved kontrolbesøget blev følgende drøftet:"

Feltet anvendes til bemærkninger, som blev drøftet under kontrollen. Teksten udskrives i brevet. Feltet kan bruges ved alle kontroller, uanset om det er en ok-kontrol, eller om der er høring på et andet punkt. Feltet må kun benyttes til drøftelser, som ikke vedrører regulære overtrædelser på foder! Overtrædelser som fører til en høring, skal ikke gentages i dette felt, men indskrives i de relevante punkter i KSK.

Eksempel: "Vi talte om muligheden for at fodre katte et andet sted, så en eventuel risiko for forurening af foder blev yderligere minimeret", eller "Vi talte om muligheden for at forebygge fare ved at renholde på "den og den måde".

4.6.2 Status på KSK skema

KSK skema skal, når indtastede data er gemt, have status "FSO", hvis der ikke er konstateret overtrædelser ved kontrollen, og status "FJL", hvis der indrapporteres overtrædelser og sagen sendes i høring.

4.6.3 Indrapporter en overtrædelse

Alle overtrædelser indtastes i blokke på den relevante fane. Punktnummer for de enkelte overtrædelser fremgår af fokuslisten. Ciffer 1 og 2 henviser til fane og bloknummer, mens ciffer 3 og 4 er forløbende numre, så punktet kan findes på valglisten under "Område" i blokken.

Eksempel:

Punkt 1519 findes på fane 1.5, blok 1.5, mens punkt 4203 findes på fane 4, blok 4.2. Når man skal afrapportere en overtrædelse, skal man indsætte en linje i den relevante blok. Hvis flere punkter er overtrådt, skal der oprettes en ny linje i blokken for hvert af de konstaterede forhold.

Hvis et forhold er omfattet af flere bestemmelser (hjemler), skal der indsættes en ny linje i blokken for hver hjemmel. I så fald skrives den samme tekst i "beskrivelsen" i KSK, så alle relevante bestemmelser fremgår til sidst i brevet.

Beskriv overtrædelsen. Hvordan ser der ud, hvad er problemet og hvori består en eventuel fare. Beskriv så faktisk som muligt, og uddyb dine observationer om risici. Vær opmærksom på, at du får valgt den eller de relevante hjemler.

Eksempel: "Foderladen fremstod rodet med tomme sække, brædder m.v. under siloer og langs vægge, herved er der risiko for skadedyr".

4.6.4 Brug af kampagne feltet – kun i tilfælde af særlige kampagner

Fanen "5 Kampagne" benyttes kun, hvis der i løbet af året skal gennemføres en specifik kampagne.

4.6.5 Særligt for Krydsoverensstemmelse

Alt vedrørende eventuel overtrædelse og bedømmelse i forhold til krydsoverensstemmelse skal indrapporteres på 5050 skemaet. Se selvstændig vejledning for denne kontrolopgave [her](#).

4.6.6 Særligt for KSK efter opfølgning på fund af dioxin, PCB m.v.

Udfyld KSK som normalt

Skriv resultatet af kontrollen ind i feltet "0.18 Ved kontrolbesøget blev følgende drøftet" på fanen Stamdata. Hvis der er brug for flere ord, end der er plads til, så skriv en kort opsummering af forholdene i feltet og skriv herefter alle notater og bemærkninger direkte ind i brevet.

Når alle forhold er beskrevet udførligt, får både landbruger og vi en samlet oversigt over, hvad der har været talt om på kontrollen.

4.7 Opret og udfyld LPR – og dan et særligt "LPR-dokument"

Der kan findes hjælp til oprettelse af LPR (Laboratorieprøverekvisition) i VAKS i det nedenstående.

Hvis der er udtaget en (eller flere) foderprøve(r), skal du selv oprette en LPR i skemaet.

Du opretter en LPR ved at indsætte en ny linje (tryk på det grønne +) og udfylde felterne med samme udtræksårsag og dato som KSK. LPR'en kommer til at ligge i samme sag som KSK'en i Workzone.

Status på LPR skal altid være "REM" - Dette gælder indtil en eventuel elektronisk overførsel kommer til at virke!

Når du har udfyldt LPR, skal du danne et særligt LPR dokument.

Stå på LPR linjen, tryk "Vælg brevskebelon".

Vælg dokumentet "Jordbrugskontrol_5131_19_Hyg_Foder_LPR-oplysn_til_FVST_LIMS".

Dokumentet gemmes som andre VAKS Offline dokumenter og tjekkes automatisk ind, når LPR tjekkes ind. Dokumentet arkiveres på sagen på samme måde som de øvrige dokumenter. Dokumenter fra LPR og KSK ligger nu på samme sag.

LPR'en(erne) skal tjekkes ind sammen med KSK'en. Hvis udvekslingsbilledet har været åbent, mens du har oprettet LPR, skal du "opdatere" billedet for at kunne se de nye LPR'er. Du opdaterer f.eks. billedet ved at klikke på "Overførsel til offline > Udveksling". Husk at markere både KSK og LPR på "Tjek ind" fanen.

Efter "Tjek ind" skal du finde sagen i Workzone og sende LPR-dokumentet/LPR-dokumenterne til Fødevarestyrelsen på mail Primaerproducenter-fvst@fvst.dk. Se endvidere afsnit 5.3.

4.7.1 Særligt for prøver til opfølgning på dioxin eller PCB

Vælg analyseforslaget "Dioxin/PCB (KUN i følge aftale)"

4.8 Dan et brev

Vælg rette brev (høring eller ok).

Skriv kun noget ekstra ind i brevet, hvis teksten fra feltet "0.18 Drøftelser" skal uddybes, fordi der ikke har været plads nok i feltet. Eksempelvis ved beskrivelse af observationer i forbindelse med en kontrol efter "dioxin i fødevarer". Øvrige fejl og bemærkninger vil altid komme automatisk fra DCK, når KSK er udfyldt korrekt.

4.9 Hjælp til udvalgte områder

Herunder er en række udvalgte områder uddybet.

4.9.1 Registrering

En bedrifts registreringer fremgår af Landbrugsindberetning.dk, punktet "Foder og fødevarer". Herfra kan bedriften selv udskrive en kvittering for sine registreringer.

En bedrift skal være registreret til primærproduktion for at måtte sælge eller overdrage primærprodukter fra egen bedrift og fodre fødevarerproducerende dyr.

Bedriften kan være registreret i henhold til foderhygiejneforordningen eller fødevarerhygiejneforordningen afhængig af hvilken type primærproduktion, som bedriften har.

- Registrering til foder, jf. foderhygiejneforordningen
- når bedriften dyrker foder eller fodrer fødevareproducerende dyr
- Registrering til vegetabiliske fødevarer, jf. fødevarehygiejneforordningen
- når bedriften dyrker vegetabiliske fødevarer, "Frukt og grønt" og "Korn og kartofler"
- Registrering til animalske fødevarer, jf. fødevarehygiejneforordningen
- når bedriften producerer animalske fødevarer, f.eks. mælk, æg og kød.

Undtagelser

Der er dog en undtagelse fra registreringskravet både for foder og for fødevarer.

Bedrifter, der kun beskæftiger sig med primærproduktion af fodermidler, og som efterfølgende leverer disse til andre landbrug til brug på disse, skal ikke være registreret, hvis:

1. bedriften leverer mindre end 5 tons fodermidler (med 14 % vand) i alt pr. kalenderår, og
2. hvis modtagerne af fodermidler ligger mindre end 50 km fra producenten.

Se evt. foderbekendtgørelsens § 11.

Undtagelser fra registrering til primærproduktion af fødevare fremgår af bekendtgørelse om autorisation og registrering af fødevarevirksomheder m.v. Afsnit II "Fødevarevirksomheder, der udfører primærproduktion".

Såfremt en given primærproducent af fødevarer ønsker at sælge foder, skal han være registreret til primærproduktion af foder, med mindre han er omfattet af undtagelsen for registrering til foder.

Supplerende foderoplysninger

Herudover kan en bedrift have fire supplerende foderregistreringer, hvoraf de tre første er omfattet af denne kontrol:

- HACCP-registrering
- når der anvendes forblandinger eller tilsætningsstoffer i ren form på bedriften
- Registrering til fiskemel og blodprodukter
- når disse fodermidler anvendes i ren form på bedriften (disse fodermidler må gives til alle andre dyrearter end drøvtyggere, altså f.eks. svin, fjerkræ, heste m.v.)
- Registrering til mælkeerstatning med fiskemel i
- når der anvendes denne særlige form for mælkeerstatning til unge drøvtyggere på bedriften

Hvis en bedrift burde have haft en af disse supplerende foderregistreringer, men ikke har det, skal dette noteres på fane "1.2 Registrering" i KSK.

4.9.2 Zinkoxid – hvilke regler gælder?

På landbrug kan zinkoxid anvendes efter flere forskellige regelsæt. For at blive klar over hvilket regelsæt, som gælder i den enkelte situation, må man tage udgangspunkt i selve stoffet (zinkoxid) og dets anvendelse. Se tabel 1 for en oversigt.

Tilsætningsstof eller lægemiddel

Hvis zinkoxid anvendes i form af tilsætningsstoffet zinkoxid, så skal landbruger overholde bestemmelserne for brug af fodertilsætningsstoffer. Disse fremgår af afsnit 4.9.4 Brug af tilsætningsstoffer og forblandinger. Det er sjældent, at zinkoxid anvendes på denne måde.

Når zinkoxid anvendes som lægemiddel, så gælder en række regler, som ikke er omfattet af foderlovgivningen. Der henvises derfor til KO krav 2.14 om anvendelse af veterinære lægemidler. Lægemidler må kun købes på apotek eller tilsvarende sted med tilladelse til at udlevere lægemidler. Udleveringsstedet sætter en "apoteker-etikette" på emballagen.

For at afklare om anvendelse af zinkoxid falder under foderlovgivningen, f.eks. hvis det er tildelt på gulv eller i smågrisehuler, kan det være nødvendigt at se på dyrlægens anvisning af stoffet og på de optegnelser (f.eks. medicinjournal/logbog), som landbruger har ført over anvendelsen af stoffet. På denne måde kan det afklares, om dyrlægen har ordineret et lægemiddel til dosering på alternativ vis, samt i hvilken dosis dyrlægen har ordineret lægemidlet.

Sække og bøtter uden apotekermærke er ikke lægemidler, men er i stedet omfattet af foderlovgivningen, hvis stoffet gives til dyr.

Det er muligt via prøvetagning af foder at afklare, om der er for meget zink i et foder. Fravænningsfoder skal indeholde præcist den mængde zink, som dyrlægen måtte have ordineret/anvist (og som landbruger har noteret i sine optegnelser (medicinjournal/logbog)). Alt andet fuldfoder må kun indeholde op til 150 mg zink/kg for søer og smågrise samt op til 120 mg zink/kg for øvrige kategorier af dyr.

Udtørring eller desinfektion

Zinkoxid anvendes af nogle landbrug til udtørring eller desinfektion. Zinkoxid er ikke godkendt til desinfektion i henhold til regler om biocider. Zinkoxid kan derfor kun anvendes til udtørring.

Zinkoxid til udtørring må gerne opblandes med andre udtøringsprodukter, eksempelvis kartoffelmel. Det er vigtigt, at zinkholdige midler til udtørring ikke ved et uheld kan ædes af dyr eller forurene foder. Zinkholdige udtøringsmidler skal derfor fjernes helt fra sti/stald, før dyr indsættes. Zinkholdige udtøringsmidler skal opsamles. De må ikke fejes i gyllen uden særlige dispensation, jf. Miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1.

Hvis zinkholdige udtøringsmidler fejes i gyllen uden landbruger har fået en dispensation, skal der gives besked til den relevante kommune om forholdet.

Tabel 1

Zinkoxid brugt som	Anvendelse af zinkoxid	Regler
Foder	<ul style="list-style-type: none">Tilsætningsstoffet zinkoxid <u>skal</u> opblandes i foderDet må bruges i dosis op til 120 mg zink/kg foder, dog for søer og smågrise i dosis op til 150 mg zink/kg foderSe afsnit "4.9.4 Brug af tilsætningsstoffer og forblandinger" for regler om anvendelse	<p>EU-Registreret over tilsætningsstoffer, og Foderhygiejneforordningen (183/2005)</p> <p>Forkert anvendelse af tilsætningsstof er omfattet af KO 2.16</p>

Zinkoxid brugt som	Anvendelse af zinkoxid	Regler
Lægemidler	<ul style="list-style-type: none"> - Lægemiddel (VetZink, ZiCare, ZingoVet m.v.) - Lægemidler skal ordineres/udleveres af en dyrlæge. - Lægemidler må kun købes på apotek og tilsvarende steder (se efter apoteker mærke) - Lægemidler skal bruges, som dyrlægen har anvist (f.eks. dosis, tildelingsmetode og behandlingsperiode) - Zinkholdige lægemidler anvises normalt med op til 3.000 mg zinkoxid pr. kg foder, svarende til 2.500 mg zink pr. kg foder - Landbruger skal føre optegnelser over anvendelsen af lægemidler (medicinjournal/logbog) - Lægemidler må ikke omhældes eller ompakkes - Lægemidler på ikke opbevares eller håndteres på anden ejendom end den, hvor de er udleveret eller ordineret til 	<p>Bekendtgørelse om dyreejeres anvendelse af lægemidler til dyr BEK nr. 1352 af 29/11/2017</p> <p>Flere af disse bestemmelser kan være omfattet af KO 2.14 eller KO 2.24</p>
Udtørring	<ul style="list-style-type: none"> - Må ikke kunne ædes af dyr - Skal fjernes, før der kommer dyr i stalden igen - Skal opbevares væk fra foder - Må ikke fejles i gyllen, skal opsamles 	<p>Miljøbeskyttelsesloven vedr. zinkoxid i gylle</p> <p>Foderregler, hvis dyr eller foder kan komme i kontakt med det</p>
Desinfektion	<ul style="list-style-type: none"> - Zinkoxid er ikke godkendt til desinfektion - Anvendelse af ikke godkendte biocider er ulovligt 	<p>Biocidforordningen</p> <p>Der kan være KO på anvendelse af ulovligt biocid.</p>

4.9.3 Hvad er det for et produkt? - tilsætningsstof, fodermiddel eller biocid?

Det kan i nogle tilfælde være svært at vurdere, om et stof eller et produkt er et fodermiddel, et tilsætningsstof eller et biocid. Skemaet (tabel 2) kan bruges til en foreløbig kategorisering af de stoffer/produkter, som man kan være i tvivl om. Den endelige kategorisering vil i nogle tilfælde først kunne afklares efter en nærmere undersøgelse af en eventuel mærknings seddel eller andre bilag. Mange fodermidler bidrager mest med energi, fedt og protein, men nogle bidrager specifikt med næringsstoffer som f.eks. calcium og fosfor.

Tabel 2

Type	"Tommelfingerregel"	Fremgår af	Eksempler	HACCP-registrering
Fodermidler	Fodermidler bidrager med stoffer, som står i gram eller % på en almindelig fodermærknings seddel	Fodermiddelfortegnelsen, Bilaget, forordning (EU) 2017/1017 eller fodermiddelregisteret	<ul style="list-style-type: none"> - Kridt/Foderkridt/Calciumcarbonat (Ca) - Salt/Fodersalt (Na) - Magnesiumoxid eller magnesiumfosfat (Mg) - Dextrose og glukosesirup 	Nej

Type	"Tommelfingerregel"	Fremgår af	Eksempler	HACCP-registrering
Tilsætningsstoffer og forblandinger	Tilsætningsstoffer bidrager med stoffer, som står i mg eller i.e. på en almindelig mærkningsseddel På mærkningen fremgår navnet samt den funktionelle gruppe, som stoffet er godkendt i og stoffets specifikke navn fra godkendelsen	EU-Registreret over tilsætningsstoffer.	Sporstoffer: - Zinkoxid (Zink, Ze) - Jernsulfat (Jern, Fe) Vitaminer: - Oftest A, D og E Konserveringsstoffer: - Myresyre og benzoesyre Bindemidler: - Støvbindere (sælges nogle gange som såkaldte "toksinbindere")	Ja – inkl. et skriftligt kvalitetsstyringssystem
Biocid	Har en etikette med bl.a. information om hvordan midlet skal bruges, i hvilke mængder, til hvilket formål, faresymbol m.m. Ordet "biocid" står ikke på etiketten.	Miljøstyrelsens regler om biocider og krav til lovlighed OBS: Stofferne må bruges i drikkevand med dyr i stalden. <i>Brugsvejledningen skal følges!</i>	"Blegeessens" Hypoclorid Hydrogen-peroxid "Cid 2000" "Nordic Aquarens"	Ikke relevant

4.9.4 Brug af tilsætningsstoffer og forblandinger

Landbruger skal være HACCP-registreret og have et skriftligt kvalitetsstyringssystem baseret på HACCP-principperne, når han bruger tilsætningsstoffer eller forblandinger i foder eller vand til sine dyr.

Eneste undtagelse er ensileringstilsætningsstoffer, som landbruger kan bruge til ensilering af afgrøder uden en HACCP-registrering eller det skriftlige kvalitetsstyringssystem.

Tilsætningsstoffer og forblandinger må kun bruges på den måde, som fremgår af stoffets godkendelse.

- Stofferne må kun bruges til bestemte dyrearter og dyrekategorier.
- Stofferne må kun bruges i bestemt dosis.
- De fleste tilsætningsstoffer skal opblandes i foder, men enkelte stoffer er godkendt til opblanding i drikkevand.

Nogle tilsætningsstoffer er desværre ikke mærket korrekt med den funktionelle gruppe. Der står måske kun "Myresyre 75 %" på etiketten. Stoffet betragtes og behandles dog altid som et tilsætningsstof i forbindelse med denne kontrol.

Såfremt mærkningen er mangelfuld kan tilsætningsstoffet om nødvendigt findes i EU-registeret over lovlige tilsætningsstoffer, first part (Annex 1) [her](#). Registeret opdateres løbende.

OBS! Foderblandinger og fodermidler må bruges uden HACCP. Foderblandinger er fuldfoder, tilskudsfoder og mineralsk foder samt diæt foder og mælkeerstatninger.

Eventuelle overtrædelser afrapporteres i KSK på fane 1.2 Registrering (manglende HACCP-registrering) eller på fane 3 Tilsætningsstoffer (forkert brug).

4.9.5 Hvad må tilsættes til dyrenes drikkevand

Fodermidler og foderblandinger, altså tilskudsfoder, fuldfoder og mineralsk foder samt diætetisk foder, må gerne gives i drikkevandet.

Biocider (midler til vanddesinfektion) og rengøringsmidler.

Når stalden er tom, f.eks. i forbindelse med rengøring, må rengørings og desinfektionsmidler tilsættes i vandet.

Fodertilsætningsstoffer og forblandinger må ikke gives i drikkevandet, med mindre stoffet er specifikt godkendt til brug i drikkevand (kun få er godkendt til drikkevand). Tabel 3 giver en oversigt om de forskellige grupper af stoffer.

Tabel 3

Produkt	Tilladt/ikke tilladt i drikkevand	Eksempler og bemærkninger
<i>Tilskudsfoder</i>	Tilladt	Der står "Tilskudsfoder" på mærkningen Mange produkter af typen: "Drikkejern" og "E-vitamin"
<i>Fodertilsætningsstof og forblanding</i>	Ikke tilladt	Myresyre, propionsyre, benzoesyrer (konserveringsmidler til foder) "Rød Succes" og lign. (forblanding med vitaminer)
	Tilladt, hvis tilsætningsstof er godkendt til brug i drikkevand	OBS! Ved godkendte produkter kræves HACCP-registrering og skriftligt kvalitetsstyringssystem, da det er tilsætningsstoffer godkendt til brug i drikkevand
<i>Rengørings- og desinficeringsmiddel</i>	Ikke tilladt	Produkter, der anvendes til rengøring og desinficering af rør m.m. Disse produkter må ikke komme ind i dyrene
<i>Biocid, til vanddesinfektion Produktgruppe 5 (PT 5)</i>	Tilladt	"Blegeessens" Hypoclorid Hydrogenperoxid "Cid 2000" "Nordic Aquarens" Det skal fremgå af etiketten, hvordan stoffet skal bruges, når der er dyr i stalden Brug af disse stoffer er omfattet af Miljøstyrelsens regler
<i>Lægemidler</i>	Tilladt, når anvendelsen foregår efter dyrlægens anvisning	Lægemidler ordineret af dyrlægen. Der er en "apotek etikette" på stoffet, og præparaterne fremgår af dyrlægens ordinationsliste.

4.9.6 Animalsk protein, fiskemel og madaffald

Fiskemel må bruges til svin og fjerkræ, men ikke til drøvtyggere. Derfor er det forbudt at fodre drøvtyggere (kvæg/får/geder/hjorte) med foder, som indeholder fiskemel eller har påtrykt advarsel om, at foderet kan indeholde fiskemel (f.eks. de fleste typer af svinefoder). Dog må unge drøvtyggere få mælkeerstatning med indhold af fiskemel.

Brug af fiskemel i ren form kræver, at landbruger er registreret til dette. Landbruger skal ligeledes være registreret, hvis der gives mælkeerstatning med fiskemel til unge drøvtyggere. Se afsnit 4.9.1 Registrering.

Der gælder skrappe krav til opbevaring og udfodring af foder med fiskemel for at minimere risikoen for, at fiskemel uforvaret gives til drøvtyggere.

Forarbejdet animalsk protein af landdyr er forbudt til alle fødevareproducerende dyr.

Foder med forarbejdet animalsk protein af landdyr må ikke opbevares eller udfodres, så svin eller andre fødevareproducerende dyr på nogen måde, ved et uheld, kan få det tildelt eller selv komme til det. Vær eksempelvis opmærksom på foder til og fodring af hunde/katte.

Fodring med forbudt animalsk protein er omfattet af krydsoverensstemmelse (KO krav 2.17). Dette gælder eksempelvis brug af fiskemel til køer eller forarbejdet animalsk protein til svin og fjerkræ.

Fødevareproducerende dyr må heller ikke tildeles madrester eller køkkenaffald, da disse kan indeholde rester af forbudt animalsk protein. Det gælder også for besøgslandbrug, hobbybesætninger og kælegrise. Det skyldes den generelle risiko for overførsel af sygdomme til dyr og mennesker samt risikoen for TSE (kogalskab).

Eventuelle overtrædelser afrapporteres på fane 1.2 - Registrering (manglende registrering til fiskemel eller manglende registrering til mælkeerstatninger med fiskemel til unge drøvtyggere). Hvis animalsk protein gives til forkert dyreart afrapporteres overtrædelser på fane 4, punkt 4.1 - Animalsk protein. Dette punkt er omfattet af krydsoverensstemmelse (KO krav 2.17).

Landbruger kan se alle sine foderregistreringer på Landbrugsindberetning.dk under punktet "Foder og fødevarer". Herfra kan man også udskrive en kvittering for sine registreringer.

4.9.7 Hvad er lægemidler

Lægemidler er ordineret af dyrlægen og fremgår af dyrlægens ordinationsliste. Der er en "apotek etikette" på pakningen, så det er tydeligt, at produktet er et lægemiddel.

Lægemidler må kun bruges i den besætning, som de er udskrevet til, og må ikke opbevares eller håndteres i andre besætninger. Landbruger skal føre optegnelser over anvendelse (f.eks. i form af medicinjournal eller logbog).

Lægemidler skal bruges på den måde, som dyrlægen har anvist. Det betyder, at det skal gives i den dosis, som dyrlægen har anvist i hele behandlingsperioden, og at det skal gives til dyrene på den måde, som fremgår af dyrlægens anvisning.

Det betyder, at landbruger ikke selv må vælge at bruge f.eks. Vetzink i anden dosis eller i kortere periode, end det fremgår af dyrlægens anvisning. Lægemidler købes på apotek eller andet godkendt medicinudleveringssted.

4.9.8 Håndtering af lægemidler/foderlægemidler

Lægemidler og foderlægemidler må ikke håndteres i blandedanlæg, foderstreng eller færdigvaresiloer, fordi der er stor risiko for forurening af andet foder med små rester af lægemiddel. Eneste undtagelse er foder med lægemidlet zinkoxid (VetZink, ZiCare m.v.).

Når en landbruger fremstiller foder med lægemidlet zinkoxid, skal han udvise omhu for at undgå, at de efterfølgende foderblandinger får et for højt indhold af zink. Grænseværdien for zink i almindeligt foder er 120 eller 150 mg zink pr. kg foder afhængig af dyrekategori, mens lægemidler med zink må gives i så store doser, at foderets samlede indhold af zink er op til 2.500 mg zink pr. kg foder.

Alle lægemidler må håndteres på krybbeniveau, i mindre lokale blandere (betonblander), i foderovgn og lignende.

Lægemidler og eventuelle foderlægemidler skal altid anvendes efter dyrlægens anvisning og med korrekt dosis i hele ordinationsperioden.

Eventuelle overtrædelser vedr. opbevaring af foderlægemidler, både egen fremstillede og indkøbte foderlægemidler afrapporteres i VAKS på fane 1.5 Foderhygiejne (GMP), punkt 1523.

Eventuelle overtrædelser vedr. blanding og udfodring afrapporteres i VAKS på fane 1.5 Foderhygiejne (GMP), punkt 1524.

Begge punkter er omfattet af krydsoverensstemmelse (KO krav 2.15).

OSB! Lægemidler må kun opbevares og anvendes på det CHR-nummer, som de er ordineret til. Flytning til eller anvendelse af lægemidler i besætninger med et andet CHR-nummer end det ordinerede er en overtrædelse af Lægemiddelbekendtgørelsen for dyreejere. En sæk med lægemidlet VetZink (og tilsvarende) må derfor kun stå på den bedrift hvis CHR-nummer, det er ordineret til.

4.9.9 Forbudte materialer

Emballage fra fødevarer, bejdsset frø, husholdningsaffald, fæces, urin, behandlet træ m.m. er stoffer, som det er forbudt at fodre med. Dette gælder også, selvom det sker uforvaret.

Vær særlig opmærksom, når der fodres med bi- og restprodukter af fødevarer. Der må ikke være plastik, pap eller nogen anden form for rester af emballage i det foder, som dyrene får.

Eventuelle overtrædelser afrapporteres i KSK på fane 4, punkt 4.2 Uønskede stoffer. Dette punkt er omfattet af krydsoverensstemmelse (KO krav 2.15).

OBS! Det er forbudt at fodre med madaffald. Se afsnit 4.9.6.

4.9.10 Sporbarhed - køb og salg

Landbruger må kun forsyne sig hos eller købe foder fra en fodervirksomhed, herunder landbrug, som er registreret eller godkendt i henhold til foderhygiejneforordningen. Det gælder uanset, om det er et nabolandbrug, en maskinstation eller en større foderstofvirksomhed. Landbrug skal være registeret til primærproduktion af foder, mens maskinstationer og foderstofvirksomhederne skal være registreret til produktion af foder, til mellemhandel eller som maskinstation. Eneste undtagelse fra kravet om køb fra registreret sælger er, hvis den pågældende sælger ikke skal være registreret (se afsnit 4.9.1)

Ved køb og salg af foder skal de 4 sporbarhedsoplysninger noteres:

- Sælger henholdsvis køber
- Produktnavn
- Leveringsdato
- Mængde

Sporbarhedsjournalen kan være en faktura. Hvis ikke alle oplysninger fremgår af selve fakturaen, skal både følgeseddel og faktura gemmes. Oplysningerne skal som hovedregel gemmes i 5 år.

Foderstofvirksomheder, maskinstationer m.v. er offentliggjort på Fødevarestyrelsens hjemmeside [her](#).

Eventuelle overtrædelser afrapporteres i KSK på fane 2 Sporbarhed. Dette punkt er omfattet af krydsoverensstemmelse.

4.9.11 Skadedyr – foder og fødevarer

Virksomhedsledere skal forhindre, at dyr og skadegørere forårsager kontaminering af fødevarer og farlig forurening af foder.

Ejere af fast ejendom har pligt til at foretage sådanne foranstaltninger med hensyn til sikring af deres ejendomme og disses renholdelse, og at rotternes leveduligheder på ejendommen begrænses mest muligt.

Kravene til at forhindre og forebygge skadedyr afhænger af, om foderet ligger ude eller inde.

Skadedyr skal forhindres i at komme til bygninger og ind i bygninger, hvor foder og fødevarer opbevares. Eksempelvis holdes bygninger tætte med døre og vinduer, som kan lukkes. Omkring bygningerne holdes ryddeligt og eventuel vegetation holdes nede eller fjernes.

Skadedyr forebygges effektivt ved at fjerne fødeemner og mulige redepladser.

Ministeriet har udgivet flere vejledninger om forebyggelse af rotter.

Opbevaring af rottegift

En ny bekendtgørelse om bekæmpelse af rotter er trådt i kraft pr. 1. januar 2018. Hermed bliver det muligt for en landbruger, som har en særlig autorisation, selv at udlægge visse typer af rottegift. Det betyder, at I fremover kan se, at rottegift opbevares på nogle bedrifter.

4.9.12 Mørnede dæk på ensilage

Bedriften må ikke anvende gamle mørnede dæk eller andet materiale, som kan udgøre en fare for dyrs eller menneskers sundhed.

Kanttråd fra mørnede og slidte dæk samt andre spidse metalgenstande (søm, hegnstråd m.v.) kan give skade i maverne hos kvæg, hvis stykkerne optages i forbindelse med indtagelse af ensilage. Kvæg er ikke særlig selektive, når de æder grovfoder, og de kan derved forholdsvis nemt optage fremmedlegemer sammen med foderet.

Det er derfor vigtigt, at landbruger sætter fokus på de risici, der er ved produktion og håndtering af ensilage og andet foder. Herved kan landbruger forebygge, at foder og fødevarer bliver farlige.

SEGES anbefaler at man bruger afskårne dæksider af lastbildæk i stedet for almindelige bildæk til dækning af ensilage. Disse dæksider samler ikke vand på samme måde og har en langt bedre kvalitet og holdbarhed end almindelige dæk. Der er derfor langt mindre risiko for, at ensilagen forurenes af metaltråde fra disse dæksider.

Landmænd kan derfor udmærket anvende dæk eller dæksider, der ikke er mørnede eller flossede, på ensilage uden fare for fodersikkerheden eller dyrene.

Eventuelle overtrædelser afrapporteres i KSK på fane 1.5, punkt 1501.

4.9.13 Direkte tørring af korn (røggasanlæg)

Ved tørring med et røggasanlæg ledes røggasser (forbrændingsprodukter) fra forbrænding ind i tørreluft og dermed ind i de produkter, der skal tørres. Herved er der direkte forbindelse mellem røggas og kornet/foderet, hvilket vil sige, at der er tale om direkte tørring.

Hvis forbrændingskilden er fossile brændstoffer, affaldstræ m.v., er der meget stor risiko for, at der under forbrændingen dannes dioxiner, som føres med røggasserne ind i kornet/foderet, og forurener det.

OBS Ved fyring med naturgas i et røggasanlæg er der ikke fare for dannelse af dioxin.

Der skelnes brandsikkerhedsmæssigt mellem gasfyrede røggasanlæg og oliefyrede røggasanlæg. Oliefyrede røggasanlæg stiller så strenge brandkrav, at det kun i meget få tilfælde kan komme på tale at anvende denne type varmekilde på almindelige landbrug.

En varmekanon med direkte forbrænding af den type, som bruges til udtørring af stalde, må ikke anvendes til korntørring.

Kaloriferer er anlæg, hvor forbrændingsprodukter og tørreluft er adskilt. Røggassen ledes bort fra korn og bygning, og der er derfor ikke tale om såkaldt direkte tørring.

Hvorfor fokus på direkte tørring

Fødevareskandaler i EU har i flere tilfælde haft udspring i dyrenes dioxinforurenede foder, bl.a. på grund af direkte tørring af bi-/restprodukter fra fødevarerindustrien, som blev brugt til foder (f.eks. irsk svinekød i 2008).

Direkte tørring (røggasanlæg) på landbrug

Hvis en bedrift tørrer korn/foder med røggasanlæg (direkte tørring), og forbrændingskilden er alt andet end naturgas, skal bedriften have forholdt sig til risikoen ved brug af forbrændingskilden.

Hvis ikke landbruger kan fremlægge en reel risikoanalyse for brugen af direkte tørring, skal det afrapporteres i KSK på fane 1.5, punkt 1502.

4.9.14 Salg af hjemmeblandet og indkøbt foder

Et landbrug må kun sælge og overdrage primært produceret foder fra egen bedrift, f.eks. korn, hør, halm og ensilagewrap.

En bedrift må ikke sælge indkøbt foder eller foder, som han selv har blandet. Dette gælder alle former for indkøbt foder, altså både indkøbte primærprodukter (f.eks. korn og hør) og andet foder (f.eks. soyaskrå eller hjemmeblandet fuldfoder).

Hvis en bedrift ønsker at videresælge indkøbt foder eller sælge blandet foder, skal bedriften registreres som en fodervirksomhed. Virksomheden skal følge foderhygiejneforordningens bilag II og have HACCP i hele produktionen. Dette er de samme regler, som gælder for alle andre fodervirksomheder.

4.9.15 Udenlandsk foder

Vær opmærksom på foder købt i et andet land. Når en landbruger køber foder i et andet EU-land, f.eks. Tyskland og Holland, eller i et 3. land (f.eks. USA), skal der betales en foderafgift svarende til den afgift, som de danske foderstofvirksomheder betaler for foder. Henvi landbruger til Fødevarestyrelsens hjemmeside [Betaling og indberetning](#).

5. Efter kontrolbesøget

Frist for lokalafdelingernes indsendelse af prøver til laboratoriet er to dage efter prøvetagning, frostprøver dog én uge. I øvrigt gælder [Den generelle kontrolinstruks](#) vedrørende frister.

OBS! Eventuelle fejl konstateret på andre kontrolopgaver udført sammen med foder- og hygiejnekontrol, f.eks. "Pesticid" eller "KO-kontrol" har ikke betydning for skemastatus på kontrolopgave 5131_19.

5.1 Kontrolbesøg uden afvigelser

Ved et kontrolbesøg uden afvigelser skal KSK have status "FSO".

"OK"-brevet tjekkes automatisk ind til Workzone, når KSK tjekkes ind fra VAKS Offline. Den Kontrolforberedende rapport – marker, dyr og gødning lægges manuelt på sagen. Det samme gælder eventuelle mærkningssedler, hvis der er taget en prøve (se pkt. 5.3).

Ansvarlig og udførende enhed skal forblive lokalafdelingen.

Sagen afsluttes "dags dato", når det er kontrolleret, at alle relevante dokumenter ligger på sagen.

5.2 Kontrolbesøg med afvigelser og høring

Ved et kontrolbesøg med afvigelser og høring skal KSK have status "FJL".

Høringsbrevet tjekkes automatisk ind til Workzone, når KSK tjekkes ind fra VAKS Offline. Den Kontrolforberedende rapport – marker, dyr og gødning, lægges manuelt på sagen.

Eventuelt relevante bilag for kontrolbesøget scannes ind til Workzone, og lægges på KSK sagen. Det samme gælder eventuelle mærkningssedler, hvis der er taget en prøve (se pkt. 5.3). Hvis der er taget billeder, skal fotoalbum navngives "Fotoalbum-hygiejne CVR XXXXXXXXX".

I Workzone udfyldes feltet "plan.afslut" på KSK-sagen med dato 16 dage frem (skriv "+16d" i feltet og tryk "Gem").

Når høringsfristen er udløbet, sendes alle sagens dokumenter og bilag til Fødevarestyrelsen på mail til Primaerproducenter-fvst@fvst.dk, som opretter en ny sag hos Fødevarestyrelsen. Mailen journaliseres på sagen i Workzone, og sagen lukkes, når det er kontrolleret, at alle øvrige relevante dokumenter også ligger på sagen. Ansvarlig og udførende enhed på sagen i Landbrugsstyrelsen er fortsat lokalafdelingen.

Når afgørelsesbrevet modtages fra Fødevarestyrelsen lægges dette også på sagen.

Tip: For at sikre at sager, hvor høringsfristen er udløbet, videresendes til behandling i Fødevarestyrelsen, kan du oprette et abonnement i Workzone, så alle dine åbne sager med "plan afsluttet til og med i går" sendes på mail til dig hver morgen.

5.3 Kontrolbesøg med prøver (LPR)

LPR skal have status REM. Eventuelle mærkningssedler og andre relevante bilag for prøven skannes ind til Workzone, og lægges på sagen. Fra Workzone sender du herefter LPR-dokumentet/LPR-dokumenterne samt eventuelle bilag til Fødevarestyrelsen på Primaerproducenterfvst@fvst.dk. LPR skemaet skal fremsendes som word-dokument og skal i mailens emnefelt have titlen "LPR-nr 19-XXXXXX", hvor X=prøvenummer.

Når prøven er færdiganalyseret, modtager du en mail med analyseresultatet direkte fra Fødevarestyrelsen LIMS. Hvis der er afvigelse på prøven, modtager du en kopi af afgørelsesbrevet fra sagsbehandleren, når sagen er afgjort. Begge dokumenter skal lægges på sagen i Workzone.

6. Tidsregistrering

Tiden, der skal noteres i KSK, er **tiden på bedriften**, altså ankomst tidspunkt og afgangstidspunkt.

Den **samlede tid** (forberedelse, kørsel, tid på bedriften og sagsbehandling) skal noteres i mTID.

Foder- og hygiejnekontroller registreres under produktnummer: 55131, med underaktivitet "Kontrol på stedet".

Der noteres et eftersyn pr. besøg.

7. Ikrafttræden og ajourføring af instruksen

Denne instruks træder i kraft 1. januar 2019.

Ansvarlig for ajourføring af instruksen er, Foder- og Fødevarerikkerhed, Fødevarestyrelsen samt Fysisk Jordbrugskontrol, Landbrugsstyrelsen.

8. Fortegnelse over bilag og interne arbejdsdokumenter

Bilag 1: Fokusliste foder- og hygiejnekontrol

Fokusliste ved kontrol efter fund af dioxin, pcb, pesticid etc. i en fødevarer
(udleveres kun ved behov)

IAD 1a: Skema til prøve- og analyseudvælgelse

IAD 1b: Vejledning i prøvetagning af foder på landbrug

Miljø- og Fødevareministeriet
Fødevarestyrelsen

Miljø- og Fødevareministeriet

*Slotsholmsgade 12
1260 København V
Tel +45 38 14 21 42
mfvm@mfvm.dk
www.mfvm.dk*